

La qüestió nacional esdevé novament un dels principals problemes de la Federació

El bumerang rus

La dissolució per mandat presidencial dels parlaments de les 88 entitats territorials de la Federació Russa pot encetar un altre episodi de la lluita entre el poder central rus i els diversos poders nacional-regionals.

Una bona part de la responsabilitat indirecta del desenllaç violent de la lluita de poders a Rússia, l'han feta recaure genèricament en les 89 entitats territorials que la integren (ara mateix s'estudia la dissolució de totes les cambres parlamentàries nacional-regionals). I això per la senzilla raó que el regateig del seu suport unànimе al cop de força de Ieltsin ha estat considerat un aval de confiança als adversaris del poder presidencial, Khasbulàtov i Rutskoi. Com que, atesa la magnitud dels fets, es tracta d'una acusació molt greu, i de possibles efectes bumerang, per a saber si és prou fonamentada cal analitzar alguna cosa més que els darrers esdeveniments. De fet, cal anar al fons de la qüestió nacional de la Federació Russa.

L'endemà mateix d'haver prosperat definitivament el cop de força de Ieltsin començaven a fer-se públiques les mesures de represàlia oficial contra els poders nacional-regionals, considerats no prou aquiescents a les tesis del Kremlin. Una ordre presidencial declarava ajornades *sine die* les activitats del Consell de la Federació, l'únic òrgan de representació conjunta de les 88 entitats territorials (totes, menys Txetxènia, autoproclamada independent en 1991), i s'estudiava la possible dissolució de tots els parlaments. Això sí, passaven gairebé desapercebudes enmig del maremàgnum de decrets de suspensió de llibertat de premsa, d'activitat política d'alguns partits, i de molts més, dictats a l'emparedat de l'estat d'emergència. Però no sembla que

Ieltsin ha preferit reiteradament l'enfrontament amb els poders nacional-regionals, en lloc del diàleg i les eleccions.

nomenada República Independent de Sibèria, darrer episodi de l'estira-i-arrotonsa constant que ha caracteritzat les relacions de poder a Rússia, entre l'executiu de Ieltsin i les administracions autonòmiques i regionals, arrela en la mar de fons d'una concepció unitària i centralitzada de l'estat rus, que només ha existit fins ara amb un poder autoritari de Moscou.

DE TXETXÈNIA A LA REPÚBLICA INDEPENDENT DE SIBÈRIA

El reconeixement oficial de la primera esquerra d'aquesta estructura monolítica va arribar amb el fracassat cop d'estat involucionista d'agost del 1991, aprofitat per Txetxènia per a declarar-se independent de la Federació Russa, quan encara no s'havia consumat la dissolució de l'URSS, esdevinguda el 26 de desembre d'aquest mateix any. Però la resposta de Ieltsin va ser fulminant. Deixant de banda qualsevol consideració històrica

de la resta dels 88 ens territorials, va tirar pel dret i va decretar per a tots ells (repúbliques autònomes de llarga tradició nacional i demarcacions regionals-administratives, sense cap distinció) la suspensió de les eleccions regionals i locals fins a nova ordre. Per decret llei va arrogar-se també el dret de nomenar els caps administratius de les regions russes. S'assegurava així el control directe de dos dels tres caps regionals: el cap de l'executiu i el delegat presidencial. Només quedava fora del seu abast el president del soviets regional.

La recent amenaça de creació de l'auto-

ricista de la resta dels 88 ens territorials, va tirar pel dret i va decretar per a tots ells (repúbliques autònomes de llarga tradició nacional i demarcacions regionals-administratives, sense cap distinció) la suspensió de les eleccions regionals i locals fins a nova ordre. Per decret llei va arrogar-se també el dret de nomenar els caps administratius de les regions russes. S'assegurava així el control directe de dos dels tres caps regionals: el cap de l'executiu i el delegat presidencial. Només quedava fora del seu abast el president del soviets regional.

Quan a principi d'any aquesta prerrogativa de Ieltsin va ser anul·lada pel Parlament rus, el que fins llavors era una picabaralla continuada dels poders executiu i legislatiu es va transformar en enfrontament acarnissat. Les desavinences inicials havien sorgit tan aviat com s'havia començat a aplicar la cura de cavall a l'economia russa, la coneguda teràpia de xoc d'Igor Gàidar. El rebuig generalitzat de la recepta econòmica es va traduir en successives victòries electorals (fins a un total de 17; com ara a Briansk, Kursk,

en matèria de relacions exteriors directes (en el cas de l'Associació Extrem-Orient, que reivindica el dret de control dels contractes d'explotació signats per Moscou amb grups estrangers, entre altres prerrogatives).

Segons l'Institut d'Economia Mundial i Relacions Internacionals de Rússia, els 89 ens territorials han aconseguit el 60% dels poders federals; el 40% restant, se'l reparteixen a Moscou l'executiu i el legislatiu centrals. Això sí, la disponibilitat dels impostos recaptats –fins al 60%–,

dependents) a càrrec de Rússia, Bielorússia i Ucraïna.

Quan ni del KGB ni del complex militar-industrial, considerats els poders fàctics per excel·lència de l'antiga URSS, ja no en queda gran cosa, i només l'exèrcit manté intacte aquest perfil (del qual es nodreix directament Ieltsin mateix), no sembla gaire agosarat de situar ara mateix el poder nacional-regional immediatament per darrere, en qualitat de segon poder rus.

Des d'aquesta perspectiva, i tenint en compte també que del total de 88 ens territorials, van ser només 33 els que van expressar el seu rebuig sense pal·liatius al cop de força presidencial, podria dir-se que la via escollida de les mesures de represàlia contra tots ells no és ni de bon tros la més afortunada. Sobretot perquè es pot tornar a repetir l'enutjosa situació del primer moment de la independència de Rússia, el 12 de juny de 1991, quan tot just estrenada la seva elecció presidencial directa i democràtica, i amb la legitimitat que això li conferia, Ieltsin va preferir l'enfrontament amb el poder nacional-regional. En aquell moment, la reforma constitucional –promoguda només amb la intenció de

L'amenaça de creació de l'autoanomenada República Independent de Sibèria és el darrer episodi de l'estirada arrossa que ha caracteritzat les relacions de poder a Rússia. ARXIU

Smolensk, Lipetsk, Orel, i a dotze més) dels candidats opositors (ex-dirigents del partit) a la presidència dels territoris regionals respectius. Hostils tots ells a Moscou, en poc temps van anar desenvolupant projectes d'autonomia política que Ieltsin mateix havia incentivat (si no de bon grat, per força, amb l'objectiu d'estrènyer uns lligams del tot indispensables per a ell, a fi de contrarestar les pressions del Parlament, cada cop més reticent als dissenys del Kremlin).

L'Aliança Siberiana, el Gran Ural, l'associació Extrem-Orient, foren el resultat d'aquesta política. La seva creació havia de permetre, és clar, de pressionar el poder central per a aconseguir d'eixamplar l'abast de les competències regionals en matèria de política financera (taxes, impostos, crèdits), econòmica (control de les adjudicacions, percentatges sobre els beneficis de les exportacions) o fins i tot

obliga a cada república i regió a sufragar les despeses d'allotjament i de sou de les unitats militars destacades en el seu territori.

Les condicions d'enfortiment de les posicions dels poders nacional-regionals, paral·leles al ritme de deteriorament de les relacions de l'executiu amb el legislatiu, han acabat abocant finalment a la creació del Consell de Subjectes de la Federació.

EL SEGON PODER

Sorgeix en el moment més crític del cop de força de Ieltsin, quan una hipotètica paralització de l'activitat institucional central hauria permès l'afirmació de la sobirania de totes les repúbliques i regions. Exactament igual com va passar amb la desapareguda URSS, arran de la creació de la CEI (Comunitat d'Estats In-

refermar les directrius presidencials, però justificada en la necessitat urgent de posar en marxa les reformes econòmiques, i en particular tot el procés de desarticulació de l'estat i de privatització –va portar-lo a anul·lar la capacitat de resposta dels poders nacional-regionals, que al seu torn es van tornar cada cop més reticents a passar comptes amb Moscou. El daltabaix ocasionat per aquesta política no va trigar gaire a fer els estralls ressenyats més amunt.

Com que sembla que Ieltsin ja se n'ha oblidat, no seria gens estrany que es repetís de nou la mateixa dissortada història.

Si encara ho vol evitar, haurà de tenir molt present que la negociació adreçada a resoldre les diferències, per la via del diàleg i d'unes eleccions lliures i democràtiques, són els únics punts que poden sustentar el seu nou ordre.

Jordi Duch